

(Istina, pravda i reparacija: Uspostavljanje djelotvorne komisije za istinu)

Sumarne smjernice za uspostavljanje djelotvorne komisije za istinu

1. Komisije za istinu podržavaju pravo žrtava prošlih kršenja ljudskih prava na istinu, pravdu i reparacije.
2. U tom cilju, komisije za istinu: rasvijetljavaju, koliko god je to moguće, činjenice u vezi sa prošlim kršenjima ljudskih prava; usmjeravaju dokaze koje prikupe u tekuće i nove istrage i postupke krivičnog gonjenja; formulišu djelotvorne preporuke za obezbjeđenje pune reparacije za sve žrtve i njihove srodnike.
3. Komisije za istinu ne mogu biti zamjena za suđenja za utvrđivanje pojedinačne krivične odgovornosti.
4. Statut komisije za istinu mora joj obezbijediti punu podršku izvršne, zakonodavne i sudske vlasti.

Osnivanje

5. Organizacije civilnog društva, i nacionalne i međunarodne, treba da budu u potpunosti uključene u razgovore o uspostavljanju, mandatu i ovlašćenjima komisije za istinu.
6. NVO-i, organizacije žrtava i ostale organizacije civilnog društva takođe treba potpuno i aktivno da učestvuju u procesu izbora i imenovanja članova komisije.
7. Članovi komisije za istinu treba da budu birani na osnovu stručnosti u oblasti ljudskih prava, dokazane nezavisnosti i prepoznatljive nepristrasnosti. Sastav komisije za istinu treba da odrazi ravnotežu žena i muškaraca i pluralistički predstavi civilno društvo.

Mandat

8. Mandat komisije za istinu mora biti širok, i van granica kršenja ljudskih prava koja bi mogla činiti krivična djela prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Istrage treba uključiti sve slučajeve prošlih kršenja ljudskih prava i zloupotreba, bilo da su počinjeni od strane vladinih snaga ili ne-državnih aktera, kao i kršenja građanskih i političkih, te ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.
9. Komisija za istinu treba da ima širok vremenski mandat.¹
10. Komisija za istinu treba da ima dovoljno vremena da izvrši svoj mandat.

Funkcije i ovlašćenja

11. Komisija za istinu treba da ima ovlašćenja da prikuplja sve informacije koje smatra relevantnim, uključujući i ovlašćenje da primora na davanje takvih informacija ako i kada je to potrebno.
12. Statut komisije treba da uključi široko postavljenu odredbu o nadležnostima, koja bi joj davala pravo da sprovodi sve funkcije i ovlašćenja potrebna za realizaciju mandata.
13. Komisija za istinu treba da istraži vjerodostojne dokaze koji ukazuju na pojedinačnu krivičnu odgovornost. Ona ih onda prosljeđuje (na bazi povjerljivosti) relevantnim tužilačkim vlastima na dalju istragu, sa ciljem neodložnog dovođenja osumnjičenih počinitelaca pred lice pravde.
14. U skladu sa zahtjevima međunarodnog prava, komisija za istinu ne bi smjela predlagati amnestiju ili slične mjere nekažnjavanja za zločine prema međunarodnom pravu.
15. Ako komisija za istinu odluči da usvoji specifične postupke za unapređenje pomirenja, kao što su tradicionalni mehanizmi rješavanja konflikata ili vjerski obredi, oni moraju u potpunosti poštovati prava i dostojanstvo kako žrtava tako i navodnih počinitelaca.

Operacije i procedure

16. U cilju izvršenja ciljeva svog mandata, komisija treba da usvoji neophodna pravila i postupke u skladu s njenim statutom.
17. Rad komisije za istinu treba da podrži sekretarijat sastavljen od dovoljnog broja iskusnog, obučenog i vještog osoblja. Komisija za istinu bi trebala imati posebnu podršku odgovarajućeg stručnog, tehničkog i administrativnog osoblja. Ako komisija za istinu odluči da organizuje svoj sekretarijat po sekcijama ili jedinicama, treba da ustanovi jedinicu za zaštitu žrtava i svjedoka, te jedinicu za kontakt sa javnošću.

¹ Ovdje se pretpostavljam misli na period u kojem je došlo do kršenja prava, prim. prev.

(Istina, pravda i reparacija: Uspostavljanje djelotvorne komisije za istinu)

18. U principu, svi aspekti rada komisije za istinu treba da budu javni. Koliko je to moguće, mediji i javnost treba da imaju pristup postupku i dokazima na kojima komisija zasniva svoje nalaze. Međutim, potreba da se zaštite prava individualnih žrtava, svjedoka i osumnjičenih počinilaca može ograničiti otvorenost istrage, posebno u slučajevima kada se smatra da je ugrožena sigurnost ovih lica.

19. Tokom svog rada, komisija treba da uspostavi redovne kontakte sa predstavnicima nevladinih organizacija, drugih relevantnih ne-državnih institucija i medija kako bi objavljivala svoj rad. Bilo koja sredstva širenja informacija da se koriste, ona moraju biti dostupna zainteresovanim dijelovima javnosti, vodeći računa o tome da li imaju pristup elektronskim komunikacijama, radiju/TV, da li su pismeni, i koji jezik razumiju.

20. Statut komisije za istinu treba da uključi odgovarajuće detaljne odredbe kako bi se osiguralo da se sa žrtvama postupa na humani način. Da bi se osiguralo da ne dođe do ponovne traumatizacije žrtava, svi predstavnici komisije za istinu koji dolaze u kontakt sa žrtvama, uključujući članove komisije, osoblje i ostale, moraju biti svestrano obučeni za postupanje prema žrtvama teških zločina, uključujući žrtve seksualnog nasilja i nasilja nad djecom.

21. Statut komisije za istinu treba da osigura zaštitu žrtava i svjedoka koji bi mogli biti ugroženi zbog njihovog učešća u procesu. Komisija treba da napravi i sprovodi sveobuhvatan, dugoročan i djelotvoran program zaštite žrtava i svjedoka.

22. Komisija za istinu treba da obezbijedi specijalne mjere pomoći žrtvama i svjedocima, posebno onima koji su doživjeli traumu, djeci, starijima ili žrtvama seksualnog nasilja, da predstave svoje stavove i probleme, da prijave svoj slučaj, učestvuju i daju iskaz.

23. Posebne mjere treba predvidjeti kako bi se osigurao pravilan tretman djece koja su žrtve seksualnog nasilja i kako bi se obezbijedilo da oni dobiju adekvatnu zaštitu i službu podrške.

24. Postupak pred komisijom za istinu mora biti pravičan. Posebno, komisija treba da isključi mogućnost pozivanja na imunitet u pogledu izrečenog u okviru svjedočenja (zaštite od samooptuživanja); osigurati da svjedoci, navodni počinioци ili druga lica koja bi mogla biti umiješana imaju pravo na pravni savjet i pravo na odgovor; poštovati pravo osumnjičenih počinilaca da budu smatrani nevinim dok se i ukoliko se ne dokaže njihova krivica izvan razumne sumnje u skladu sa zakonom u posebnoj, sudskoj postupku koji poštuje međunarodne standarde pravičnog suđenja.

25. Komisija za istinu bi morala da raspolaze sa dovoljnim iznosom nacionalnih sredstava, kao i, ako je neophodno, ciljanu pomoć za razvoj. U isto vrijeme, ona treba da obezbijedi rad u skladu sa međunarodno priznatim standardima finansijskog izvještavanja i odgovornosti.

Završni izvještaj i preporuke

26. Rezultati istraga komisije za istinu i njene preporuke treba zvanično proglasiti, objaviti i učiniti široko dostupnim bez nepotrebnog odlaganja.

27. Ako komisija za istinu odluči da sastavi listu osumnjičenih počinilaca, ona bi unaprijed morala usvojiti, na početku svog rada, jasna pravila, odnosno kriterijume, uključujući standarde dokazivanja u skladu sa međunarodnim pravom. Oni koji bi bili uključeni na listu, morali bi imati, u najmanju ruku, mogućnost da odgovore na navode prije zaključivanja liste. Kako bi se garantovalo pravo osumnjičenih počinilaca na pretpostavku nevinosti dok se ne dokaže njihova krivica izvan razumne sumnje u skladu sa zakonom, listu bi trebalo držati u tajnosti, van pristupa javnosti. Imena bi trebalo predati nacionalnim tužilaštvima na povjerljivoj osnovi, kako bi, tamo gdje postoji dovoljno dokaza, bilo pokrenuto krivično gonjenje.

28. Pored mjera rehabilitacije, naknade i zadovoljenja, komisija treba da preporuči široki spektar drugih reparacija za žrtve. Ove uključuju mjere koje bi spriječile ponavljanje prošlih kršenja, kao što je reformisanje zakona, upravnih postupaka i prakse; snaženje pravosudnog sistema; te promocija obrazovanja na polju ljudskih prava. Bilo koja preporuka vezana za reparaciju ne smije se smatrati zamjenom za izvođenje odgovornih pred lice pravde ili preprekom za žrtve da naknadu traže i sudskim putem.

29. Statut komisije za istinu treba da predvidi tijelo koje bi je naslijedilo i nadziralo primjenu preporuka komisije, nastavilo sa istragama, čuvalo arhivu, itd.